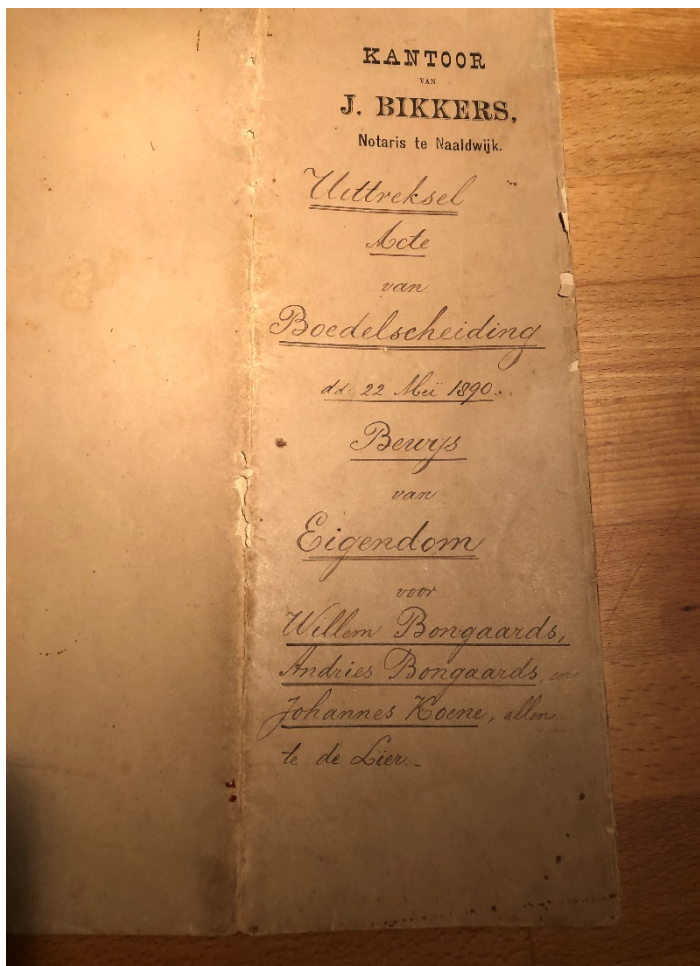

Deel 23

In deel 9 hebben we gelezen dat Andries Bongaards, die zich in 1845 vanuit Naaldwijk in De Lier vestigde, in 1889 was overleden. Een jaar eerder was zijn vrouw Magdalena Noordam al overleden. Zij hadden geen testament laten opmaken, zodat al kort na het overlijden van Andries in 1889 de notaris een uitgebreide inventarislijst opmaakte van al hun bezittingen. Deze inventarislijst is bewaard gebleven en geeft ons nu een prachtig inkijkje hoe de ruimtes van de woning waren ingericht en welke spulletjes er aanwezig waren. Maar ook worden de aanwezige gereedschappen en materialen in de werkplaats beschreven. Alle objecten op deze inventarislijst werden voorzien van een waarde in guldens.

Kortgeleden werd De Timmerwerf benaderd door Peter en Jacqueline Bravenboer-Bongaards. Bij het opruimen van hun zolder kwamen zij nog diverse voorwerpen en documenten tegen uit de nalatenschap van opa Leendert Bongaards, de fietsenmaker die in 1925 met huishoudster Janna Rosina Prins trouwde. De familie Bongaards schenkt alle stukken aan De Timmerwerf en daar zijn we hen natuurlijk heel dankbaar voor. Om wat voor stukken gaat het? De lijst is te groot om op te noemen, maar in dit artikel willen we er een paar verder toelichten.

De Timmerwerf beschikte reeds over een kopie van de inventarislijst uit 1890, maar het originele exemplaar zat als grote verrassing bij de stukken.

Notaris Bickers uit Naaldwijk heeft de acte van boedelscheiding opgesteld en tevens het bewijs van eigendom voor de twee broers Bongaards en zwager Johannes Koene.

Uit een grote doos kwam ook een porseleinen vaas tevoorschijn. Een vaas die bekend voorkwam. Kort nadat De Timmerwerf in 2000 voor publiek was geopend, kregen we bezoek van mevrouw Tonie Hanemaaijer-Bongaards. Zij was de dochter van Leendert Bongaards en Janna Prins. Tonie kwam

enkele voorwerpen brengen die vroeger van de familie Bongaards waren toen zij nog in het huisje achter de werkplaats woonden. Na de verhuizing rond 1923 zijn alle eigendommen meegegaan naar de woning achter de fietsenzaak, iets verderop in de Hoofdstraat. Tonie wilde dat deze voorwerpen weer 'thuis' kwamen en bij De Timmerwerf een plekje zouden krijgen. Een van de stukken die ze meebracht was een porseleinen vaas in goede staat. Die vaas was onderdeel van een stel geweest en zij had dit exemplaar van haar moeder Janna gekregen. Wij hebben deze vaas altijd in ons depot opgeslagen omdat we de relatie met het woonhuis niet direct zagen en vanwege de grote kwetsbaarheid.

Nu is ineens ook de tweede vaas in bezit van De Timmerwerf gekomen en is het stel compleet. Deze vaas had moeder Janna aan haar zoon Andries Bongaards (de fietsenmaker) gegeven.

Gerben Dijkstra heeft daarna de boedelscheiding uit 1890 doorgenomen om na te gaan of dit kaststel soms bij de inventarislijst was opgenomen. Het bleek dat deze lijst geen eenduidig antwoord gaf, maar wel melding maakte van divers antiek porselein. In de woonkamer stond een eiken kabinet met drie potten en twee pullen daarop: waarde dertig gulden. Volgens Gerben kunnen we niet uitsluiten dat onze twee vazen hier anoniem worden genoemd.

Het is de bedoeling dat de twee vazen binnenkort een vaste plek op de kast in de woonkamer terug krijgen en met extra spots worden aangelicht.

De vaas die het kaststel compleet

maakte met aan de onderzijde een merkteken.

Er zat ook nog een verrassende condoleancebrief in de doos die afkomstig was van Kapitein C.L. Levoir naar aanleiding van het overlijden van Neeltje Bongaards-Kool op 16 november 1920. De brief was aan Leendert Bongaards gericht. Leen was tijdens de eerste Wereldoorlog gemobiliseerd en op een aantal bewaarde foto's is hij te zien te midden van een aantal dienstmaten. Kapitein Levoir zal daar ongetwijfeld ook onderdeel van zijn en uit de tekst kunnen we opmaken dat er een goede relatie was tussen Leendert en zijn kapitein.

Het interessante is dat de kapitein in zijn brief melding maakte van de langdurige ziekte van moeder en dat hij ook een keer op bezoek in De Lier is geweest. Hij had moeder nog in haar tentje op het achtererf gesproken. Toch een uniek document dat op de kop af 100 jaar oud is en de eerdere verhalen over de ziekte van moeder Neeltje Kool bevestigt.

Gerben heeft deze brief in leesbaar Nederlands uitgeschreven en omdat de brief zo aandoenlijk is opgesteld, nemen we de tekst in zijn geheel over.

**Condoleance van Kapitein C.L. Levoir aan Leendert Bongaards n.a.v. het
overlijden van Neeltje Bongaards-Kool op 16 november 1920**

's Gravenhage 17 Nov. 1920

Madurostraat 3

Waarde Bongaards,

Met veel leedwezen heb ik kennis genomen van het overlijden van Uw lieve moeder na een zeer langdurige ziekte en ik haast mij om U uw broers en zusters mijne hartelijke deelneming bij dat verlies te betuigen. Al weten wij allen, waarde Bongaards dat het de gewone loop van de wereldsche zaken is dat de kinderen hunne ouders ten grave dragen zoo is het toch altijd diep treffend en droevig, als we voor dat feit staan en dan kunnen we alleen denken dat het vooral voor haar die nu voor altijd heen is gegaan toch nog een veel grievender leed ware geweest, als van dien weg eens was afgeweken, n.l. dat zij haar kinderen had voor zien gaan naar de eeuwige rust.

Leed is je moeder niet bespaard geworden, het overlijden van je vader, die haar zoo vroeg ontviel, terwijl zij met vele kinderen achterbleef is daar wel bovenuitstekend.

Maar hare kinderen hebben haar door hun goed gedrag en goed oppassen veel vergoed, dat weet ik, dat heeft ze me nog gezegd toen ik haar lijden *en toch gelukkig*¹ in haar tentje zag op het vriendelijk erf van hare woning. Ik die jou zoveel langer ken weet ook wat jij voor je moeder zijt geweest.

Schik je in dit lot, al zult ge ook met verdriet telkens U deze dagen herinneren in je leven, dat hoop ik gelukkig en voorspoedig moge zijn.

Met ferme handdruk U zulks toegewenscht door Uw kapitein

C.L. Levoir

dat heeft me nog ^{verloren} ~~gevoeld~~ ^{verloren} ~~toes~~ ik
haar reeds lijdende is haar
tentje zag op het vriendelyk
erf van hare woning. In die pau-
zoavullangerken moet ook
wat zij voor je moeder heeft gemerkt.

Wahik je is dit lot, at zult je
ook met verdriet telkens de den
dagerherenners is je leven, dat
hoop ik gelukkig spoorspoedig
moet zijn.

Alles fernemendruk ^{Wenths}
bejurenacht door ^{Wenths} kapitels

A. A. de Vries

Opzeanenhage.

17 Nov. 1920

Madurart 3

Maarde Bongaards,

Alles veel leedeveren heb ik
kennis genomen van het overlijden
van Ware lieve moeder na een
leerlangdurige ziekte en ik
haast mij om te en broers en
zusters mijne hartelofte
deelneming bij dat verlies
te betuigen. Al overtuig mij alles,
Maarde Bongaards dat het
degevoone loop van de wereldsche

Laten is dat de kinderen kunne
anders te grave dragen
Koo is het loch altijd diep
kreffend en draevig, als we
voor dat feit staan - en
dan kunnen we alleen denken
dat het vooral voor haar
die nu voor altijd heen is
gegaan - loch nog een veel
grievender leed erare geweest,
als van dien weg eens was

afgeveken, n.l. dat zij hare
kinderen had voor ziez gaan
naar de eeuwige rust. Seed is
je moeder niet bespaard geweest,
het overlijden van je vader, die
haar een vroeg ontviel, terwijl
zij met vele kinderen achterbleef
is daar een bovenuitstekend.
Maar hare kinderen hebben haar
door hun goed gedrag, goed
oppasser veel vergoed, dat met de